

Innovasjonsbank i flere tiår.

Digitaliseringen av bankene skjøt fart med overgangen fra lønningspose til lønnskonto på 1960-tallet. Det skapte også en overgang fra kontant betaling til sjekkhefte. Den påfølgende sjekkveksten skapte et akutt behov for digitalisering, og ble begynnelsen på dagens helautomatiserte bankhverdag.

1958

Vangs Sparebank var tidlig ute med å introduserte lønnskonto fra 1958, først som en prøveordning for ansatte i NSB.¹ Med lønnskonto økte også sjekkbruken enormt, og det skapte økt interesse for nyvinningen elektronisk databehandling.

1965 - viktig milepæl for banknæringen

Fellesdata AS ble stiftet med 200 sparebanker, Sparebankforeningen i Norge og Fellesbanken som aksjonærer.² Konkurrenten Integrert Databehandling (IDA) var etablert kort tid før av Bergens Privatbank, Christiania Bank og Kreditkasse og Den norske Creditbank. Landsbanken ble senere en del av IDA-samarbeidet.³

1966

Vangs Sparebank var en av landets to første sparebanker som skrev kontrakt med Fellesdata for å legge om til elektronisk databehandling (EDB).⁴ Det ble lagt om fra bokholderimaskiner og kontokort til EDB med Kienzle hullbåndmaskiner og databehandling i Fellesdata.⁵ Med det nye systemet ble digital informasjon lagret på hullbånd, og deretter sendt med tog til Oslo for prosessering ved sparebankenes datasentral, Fellesdata. I retur kom oppdaterte lister med gårsdagens posteringer og oppdatert saldo.⁶

1972 - viktig milepæl for banknæringen

Bankenes Betalingsentral (BBS) ble etablert som en begynnelse på et integrert betalingsformidlingsystem mellom forretningsbanker og sparebanker. Det nye systemet reduserte transporttiden fra opp til to uker til 2-3 dager. Endringen bidro til at bankgiro tok andeler fra Postgiro.⁷

¹ Distriktsbank i vekst 1953–1978, side 44.

² Fellesbanken a.s 1920-1970, side 238.

³ Vår historie, side 203.

⁴ I en artikkel i Hamar Dagblad 15. november 1983 framgår det at Vangs Sparebank var nummer to, mens daværende IT-ansvarlig Thore Fjogstad, som ble intervjuet i artikkelen, sier at opplysningen er feil, og at Vangs Sparebank var først.

⁵ Fra styrevedtaket i Vangs Sparebank i 1966.

⁶ Samtale med daværende IT-ansvarlig Thore Fjogstad i Vangs Sparebank, 6. september 2023.

⁷ Teknologisk utvikling og samfunnsendring – Eksempler fra oljehistorien og bankhistorien, side 83

1975

Landsbanken var blant landets første banker med «online» forbindelse mellom filialer og en datasentral. I praksis betydde dette hurtigere og sikrere service, mindre rutinearbeid og mange sparte årsverk. Til tross for sterk vekst i virksomheten mellom 1973 og 1976, ble tallet på ansatte redusert fra 127 til 122.⁸

1977

Sparebankene og Fellesdata introduserte minibanker fra 1977.⁹ Hedemarken Sparebank var blant de første sparebankene som prøvde ut tilbudet.¹⁰ Forretningsbankene fulgte etter i 1982.¹¹

1985 - viktig milepæl for banknæringen

«Penger er i ferd med å bli gammeldags. Plastkortene overtar». Slik begynte helsides avisannonser fra sparebankene for personkort i 1985. Kortet ble solgt inn som et kombinert minibankkort, VISA-kort og kredittkort.¹² Det samme året begynte Sparebanken Hedmark og andre sparebanker å installere butikkterminaler hvor personkortene kunne brukes til varekjøp.¹³

1987

Nå var det Landsbankens tur til å kjøpe helsides avisannonser for en nyvinning - et smartkort. «Hva? Er plastkort også blitt gammeldags nå?». Slik begynte de helsides annonsene.¹⁴ Forretningsbankenes smartkort inneholdt en chip, mens sparebankenes personkort baserte seg på en magnetstripe.¹⁵

1987 - Viktig milepæl for banknæringen

I 1987 ble det inngått en samordningsavtale som ble begynnelsen på en overgang fra rivalisering til samarbeid om betalingskort mellom sparebanker og forretningsbanker.¹⁶

1989

⁸ Vår historie, side 203.

⁹ Teknologisk utvikling og samfunnsendring – Eksempler fra oljehistorien og bankhistorien, side 90.

¹⁰ Hamar Arbeiderblad, 3. februar 1979, side 19.

¹¹ Teknologisk utvikling og samfunnsendring – Eksempler fra oljehistorien og bankhistorien, side 91.

¹² Hamar Arbeiderblad 23. oktober 1985, side 7.

¹³ Jubileumsbok : IDA 25 år 1963-1988, side 177.

¹⁴ Arbeiderbladet 20. oktober 1987, side 23.

¹⁵ Jubileumsbok : IDA 25 år 1963-1988, side 173.

¹⁶ Jubileumsbok : IDA 25 år 1963-1988, side 173.

Sparebanken Hedmark ble først i Norge med bank i butikk på Drevsjø i Engerdal. Ideen kom fra Värmland i Sverige hvor det var lansert et slikt tilbud i områder med lang vei til bankkontorene.¹⁷

1991 - viktig milepæl for banknæringen

I 1991 ble Bank-Axept AS etablert som et felles driftsselskap for kortbasert elektronisk betalingsformidling.¹⁸

1993

Landsbanken hadde kunder over hele landet, og hadde i 1991 etablert «Nærbanken» med bruk av post og telefon til alminnelige banktjenester. I 1993 lanserte Landsbanken TeleGiro, som den første i verden. Ved hjelp av TeleGiro kunne kundene betale sine regninger og overføre penger mellom konti ved hjelp av telefonen.¹⁹

1995

Bankene ønsket en raskere overgang fra papirbaserte giroblanketter til elektronisk betaling. I 1995 ble Sparebanken Hedmark den første banken som tok i bruk AvtaleGiro, som ble så vellykket at tjenesten fortsatt eksisterer.²⁰

1996

Sparebanken Hedmark framskyndet en lansering av Europas første nettbank for å komme Landsbanken i forkjøpet. Det var nok ikke særlig populært i Landsbanken, men det hindret ikke at bankene nå er en og samme bank. I kappløpet samarbeidet Landsbanken med Bankenes Betalingsentral, mens Sparebanken Hedmark samarbeidet med Fellesdata.²¹

1998

Sparebanken Hedmark var først i Norge med sikker VISA-betaling på internett, omtalt med forkortelsen SET (Secure Electronic Transaction). Fra før kunne kundene betale regninger på nett, men den nye VISA-betalingen ble begynnelsen på netthandelen.²² Også her knivet Landsbanken og senere VÅR bank og forsikring om å bli først, men ble igjen slått på målstreken.²³

¹⁷ E-post fra Jan Erik Kleven 13. september 2023 og *Stolthet i yrke – ferdighet i fag – Finansforbundet i Oppland i 60 år*, side 102, og HA 11. februar 1989, side 4.

¹⁸ Bankenes betalingsentral : et skritt foran i 25 år : 1972-1997, side 52.

¹⁹ Sterkere sammen – Hvordan 23 banker ble til én, side 206.

²⁰ Bankenes betalingsentral : et skritt foran i 25 år : 1972-1997, side 61.

²¹ Sterkere sammen – Hvordan 23 banker ble til én, side 206.

²² HA 16. oktober 1998.

²³ Informasjon mottatt fra daværende soussjef i Sparebanken Hedmark, Rune Bye, som han igjen har mottatt fra daværende ledelse i VISA Norge ved Jesper Holme og Torstein Lind Isaksen.

2000 – viktig milepæl for banknæringen

Skandiabanken ble etablert i 2000 som Norges første rene nettbank for privatpersoner. Denne etableringen bidro til å framskynde digitaliseringen av de norske bankene.

2004 – viktig milepæl for banknæringen

Arbeidet med å utvikle BankID som felles infrastruktur startet allerede på slutten av 90-tallet, og i 2004 fikk de første kundene BankID.

2006

Sparebanken Hedmark lanserte Norges første funksjonelle mobilbank i juni 2006 i samarbeid med Storebrand Bank og daværende EDB Business Partner. Med slagordet «Banken i lomma» ble dette starten på hvordan kundene bruker mobilen til banktjenester. Sparebanken Hedmark lot Storebrand Bank lansere mobilbanken først, fordi Sparebanken Hedmark ville vente noen dager ekstra i forbindelse med en konvertering til nye IT-systemer.²⁴

2012

SpareBank 1, med Sparebanken Hedmark som pilotbank, var først i Norge med en effektiv løsning for elektronisk signering av avtaler mellom kunde og bank, både privat og bedrift. Kunden fikk tilgang til den signerte avtalen via nettbanken.²⁵

2017 – viktig milepæl for banknæringen

SpareBank 1-alliansen gikk inn på eiersiden av Vipps sammen med DNB og flere andre banker. SpareBank 1 sin mobile betalingsløsning, mCash, ble overført til Vipps som en del av avtalen. Vipps ble etablert av DNB i 2015.

2018

SpareBank 1 Østlandet var først i Europa med et AR-basert (augmented reality = utvidet virkelighet) opplæringsprogram i økonomi for grunnskolen.²⁶

2019

²⁴ Samtale med Espen Røe 15. november 2023 og Sparebanken Hedmarks årsrapport for 2006, side 13.

²⁵ E-post fra Rune Bye 13. november 2023.

²⁶ Samtale med Christian Fjestad 14. november 2023.

SpareBank 1 Østlandet lanserte som første bank i Norge en heldigital løsning for abonnementshåndtering. Løsningen ble utviklet i partnerskap med det svenske selskapet Minna Technologies. Den er senere også tatt i bruk av flere store globale banker.²⁷

2020 – Norges banknæring har vært i front på digital utvikling

En studie fra Norges Bank viste at norske banker hadde den laveste gjennomsnittlige kostnadsgraden i hele EØS-området. Automatisering og digitalisering av bankdriften har spilt en avgjørende rolle for kostnadseffektiviseringen, skrev Norges Bank.²⁸

2022

SpareBank 1 Østlandet ble første bank i Norge som ved hjelp av kunstig intelligens og multimodal biometrisk ansiktsgjenkjenning digitaliserte manuelle kundekontroller i samtlige filialer. Det ble gjort gjennom et partnerskap med det lokale og nystartede selskapet Mobai fra NTNU-miljøet på Gjøvik.²⁹

²⁷ E-post fra Christian Fjestad 17. november 2023.

²⁸ *Kostnadseffektiviseringen til de norske bankene kan forklares med automatisering og digitalisering*, av Henrik Andersen i Norges Bank, publisert 6. november 2020.

²⁹ E-post fra Christian Fjestad 17. november 2023.

